

1544

Skattebrev

[...]og hver Huusmand og løs Karl som fisker eller bruger Haandverk, og Tjenestedreng
som bruger nogen Næring, skal give 1 Lod Sølv, v

Betales innen kyndelsmesse (2. februar).

kilde

Trykt: NRR, b. 1, s. 71.

Regest: LoF, nr. 38.

Ordlyden er tilsvarende i:

- skattevedtaket fra rikets råd 6.8.1545, men betalingsfristen var da helligtrekongersdag
(6.januar).

Kilde:

Trykt: NRR, b. 1, s. 78-79

27.9.1547

Skatt i forbindelse med kongehyllingen 1548, gjeldende for alle sønnafjelske len

[...] efter Rigets gamle skikk at give en Gjengjerd, saaledes at hver 10 bosiddende Bønder
yde 1 fed Oxe, 1 Fjerdings Smør, 10 Sider Flæsk, 10 Faar, 10 Gjæs, 20 Høns, 1 Tønde Meel og
2 Tønder Malt, og hver Huusmand, som ikke bosiddende er, 1 Lod Sølv, [...]

Betales senest 18 dager før sankthans.

Kilde:

Trykt: NRR I s. 97-98.

Regest: LoF, nr. 51.

18.6.1569

Skattebrev

Skatten er for å dekke krigsomkostninger.

Husmenn og Ødegaardsman skal betale ½ daler.

Betales innen barsok (24.8), i enkelte len til Maria unnfangelsesdag (8.9).

Den som ikke har dalermünt, kan i stedet gi 2 lodd sølv eller 2 mark av [...]som Mynten nu gaaer. [...]

Kilde:

Trykt: NRR I, s. 624-626.

Regest: LoF, nr. 266. </kilde>

Ordlyden er tilsvarende i skattebrev den:

- 23.8.1571 til betaling av avtakkede soldater etter freden. Frist er påske.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 1, s. 693-695.

Regest: LoF, nr. 279.

- 29.3.1574 på grunn av stor gjeld [...]til fremmede krigsfolk. [...] Frist er olsok.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 2, s. 101-102.

Regest: LoF, nr. 323.

- 2.4.1576 for å betale ned utenlandsgjeld. Betalingsfrist 11/11.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 2, s. 184-186.

Regest: LoF, nr. 344.

- 21.9.1582 for å betale ned resterende gjeld etter [...]forleden langvarige feide[...] med betalingsfrist førstkommende fastelavn, i Nord-Norge førstkommende olsok.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 2, s. 487-489.

Regest: LoF, nr. 476.

- 16.10.1595 i forbindelse med kongekroningen kommende sommer. Betalingsfrist er fastelaven, men i Nord-Norge til olsok.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 3, s. 394- 395.

Regest: LoF, nr. 656.

29.11.1588

Skattebrev til bønder og almue i Norge i forbindelse med at kongens søster gifter seg

[...]Skal og hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ½ Daler, [...]

Betalingsfrist i Sørnorge er første pinsedag, i Nordlandende olsok. Den som ikke har dalermünt, kan gi 2 lodd sølv eller 2 mark [...]som Mynten nu gaaer. [...]

Kilde:

Trykt: NRR, b. 3, s. 20-22.

Regest: LoF, nr. 550

28.9.1596

Skattebrev til bønder og almue i Norge i forbindelse med et kommende prinsessebryllup innkreves brudeskatt

[...]og skal hver Huusmand og Ødegaardsmand give os en halv Daler. [...]

Betalingsfrist er pinsedag, men for Nordlandene, olsok og da levert i Bergen. Den som ikke har specie daler, kan betale [...]2 Lod Sølv eller 4 Mark, som Mynten nu gaaer. [...]

Kilde:

Trykt: NRR, b. 3, s. 444-446,

Regest: LoF, nr. 676

9.7.1600

Skattebrev til bønder og allmue i Norge

Skatten går til å dekke kongens kjøp av godset Møgeltønder

[...]skal og hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ½ Daler. [...]

Betalingen skal være inne 11/11. To lodd sølv eller fire mark [...]som Mynten nu gaaer[...] regnes som jevngodt med 1 spesidaler.

Kilde:

Trykt: NRR, b.3, s. 601-602,

Regest: LoF, nr. 729.

12.7.1603

Skattebrev til Norges undersåtter, bønder og almue

Skatten går til påbygging av rikets festninger og ammunisjon.

[...]skal hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ½ Daler[...]

Dersom noen ikke har daler, må lensherren ta i mot enten 2 lod sølv eller 4 mark, som mynten går.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 4 s. 26-27.

Ordlyden er den samme i:

- skattebrev 4.7.1608. Da går skatten til forbedring av festningsverkene rundt København.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 4, s.269.

1.4.1606

Skattebrev til undersåtter, bønder og almue i Norge

Skatten utskrevet i forbindelse med gjenoppgavelsen og gjenopptagelsen av forbindelsene med Grønland

[...] Husmænd ved Søsiden, som bruger Fiskeri, 3 Ortsdaler; [...]

Skatten skal betales innen mortensmessedagen, [...]to Lod Sølv eller 33 Skilling Lybsk for hver Daler[...].

Kilde:

Trykt: NRR, b. 4, s. 138-139.

10.4.1611

Skattebrev til undersåtter, bønder og almue i Norge

[...]Deslige skal hver Huusmand os aarligen [give] en halv Rdl. enhver Ødegaardsmand en halv Rdl. [...]

Skatten utstedes i forbindelse med at det har brutt ut åpen krig mellom Danmark og Sverige.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 4, s. 428.</kilde></tekst></dok>

20.7.1621

Skattebrev til undersåttene

[...]og skulle disse efterfølgende give sedvanlig Landskat, som er: [...] [...] alle Huusmænd og Ødegaardsmænd[...]

Skatten skal gå til betaling av krigsutrustning og avbetalinger. Den skal gjelde i to år fra skattebrevets dato.

Skatten skal betales i to år, hver mortensmessedag.

Kilde:

Regest: NRR, b. 5, s. 152-154.

8.8.1624

Skattebrev til undersåtter, bønder og allmue i Norge

[...]Og skal hver Huusmand og Ødegaardsmand give os 2 1/2 Ortsdaler. [...]

Skatten skal gå til å dekke rikets resterende gjeld.

Betalingsfrist er førstkommende mortensmessedag.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 5, s. 420-421.

28.9.1626

Skattebrev til undersåtter, bønder og almue

[...]Og hver Huusmand og Ødegaardsmand give halvfjerde Ortsdaler; om Huusmændene ere saa forarmede, at de det ikke kan udgive, skal de forskaanes og ei videre udgive, end det de kan afstedkomme. [...]

Skatten skal gå til forsvar av landets grenser og innkjøp av gevær.

Betalingsfrist innen jul.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 5, s. 560 -561.

4.6.1627

Skattebrev

[...]Nok af 10 Strandsiddere paa for^{ne}. Bergenhuus Len hver 8 skilling, og ligesaa meget af hver af de 103 Strandsidderne, paa for^{ne}. Thronkjems Len ere. [...]

Skatten skal være årlig og gå til drift av garnisonene.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 5, s. 602-603.

18.2.1628

Skattebrev til undersåtter i Båhuslen

[...]item skal hver Ødegaardsmand og Huusmand tilsøes give os 9 Ort, 6½ Skill. 3 Penge, i lige Maade hver Ødegaardsmand og Huusmand tillands give os 9 Ort, 6½ Skill., [...]

Skatten er utstedt i forbindelse med at en del av landet er tatt av fiender, og landet daglig er under angrep.

Betalingsfrist blir satt av lensmannen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 6, s. 16-17.

23.11.1628

Skattebrev den til bønder og almue i Akershus len

[...]item skal hver Ødegaardsmand og Husmand til Søs give os 9 Ort, i lige Maade hver Ødegaardsmand og Huusmand til Lands give os 6 Ort udi Mynt; [...]

Skatten skal dekke soldatenes underholdning og utgifter i forbindelse med krigen.

Betalingsfrist: jul og påske.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 6, s. 97-98.

1.10.1629

Skattebrev til Bønder og almue i Akershus Len

[...]Skal hver Huusmand og Ødegaardsmand give os 1 Rdl. [...]

Skatten skal gå til nedbetaling av gjeld og andre nødvendigheter.

Betalingsfrist: 14 dager etter mortensmessedag.

Kilde:

Regest: NRR, b. 6, s. 158-159.

2.6.1647

Åpent skattebrev til allmuen i Norge

[...]Skal og hver Huusmand og Strandsidder give 1 Rigsdaler, [...]

Årsaken er store utgifte før og nå.

[...]Og eftersom vi naadigst have erfaret, hvorledes udi for^{ne} vort Rige Norge stor Underslæb begaaes udaf vores egne Undersaatter udi Skat og Told, ide at mange langs Søkanten udi Fiskeleiene sig oppeholder og under Navn af Strandsidder give ringe Skat, saasom halv eller heel Rigsdaker aarlig, og dog bruger stor Kjøbmandshandel, da skulle de herefter tilholdes at tage Borgerskab, skatte og tolde som andre Borgere og ikke under Prætext af Strandsidder besnilde os vor Rettighed, saafremt de ikke for saadan Utroskab vil stande til Rette, som vedbør. [...]

Skatten skal etterstrebtes å betales i Rigsdaler specie, men dersom det ikke er mulig, skal hver Riksdaler tilsvare 2 lod sølv, 14 lødning, eller [...]dets Verdi udi Mynt. [...]

Kilde:

Trykt: NRR, b. 8, s. 503- 508.

Ordlydene er tilsvarende i:

- Brev til Hannibal Sehsted om skattene i Norge 24.4.1646

Kilde:

Trykt: NRR, b.8, s. 397-399.

- Brev til Hannibal Sehsted om skattene i Norge 2.5.1647.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 8, s. 494- 502.

- Åpent skattebrev 5.1.1648

Kilde:

Trykt: NRR, b. 8, s. 602-606.

- Brev til Hannibal Sehsted om skattene i Norge 2.1.1649.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 9, s. 273-276.

- Brev til Hannibal Sehested om skatten i Norge 8.1.1650

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 2-6.

- Skattebrev til allmuen 8.1.1650.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 9-13.

- Skattebrev til allmuen 19.3.1651. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 165-169.

- Skattebrev til allmuen 14.2. 1652. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 371-374.

- Skattebrev til allmuen 4.2.1654. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 11, s. 146- 150.

- Skattebrev til allmuen 20.2.1655. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 11, s. 288-289

- Skattebrev til allmuen 20.12.1655. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b.11, s. 427-433.

- Skattebrev til allmuen 27.11.1656. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 11, s. 676.

- Skattebrev til allmuen 1.9.1659. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 12, s. 267-268.

- Skattebrev til allmuen mars 1660. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 12, s. 321.

For skattebrev til Nordlandene er ordlyden lik, med unntak av [...]skal og hver Huusmand og Strandsidder give os een Rigsdaler, 3 ort eller en halv Rigsdal[...]

- Skattebrev 19.3.1651. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 169-172.

- Skattebrev 14.2.1652. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 377-379.

- Skattebrev 4.2.1654. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 11, s. 152-154.

- Skattebrev 20.12.1655. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 11, s. 432-439.

- Skattebrev 27.11.1656. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 11, s. 677-678.

- Skattebrev 1.6.1658. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 12, s. 174.

- Skattebrev mars 1660. Betalingsfrist er sankthans og mikkelsmessedagen.

Kilde:

Trykt: NRR, b. 12, s.323.

19.3.1651

Brev til lensherrene om forkynning av skatten

Skatten betales i to bestemte terminer, til sankthans og mikkelsmesse.

[...]Og eftersom vi naadigst have erfaret, hvorledes udi for^{ne}. vort Rige Norge stor Underslæb begaaes udaf vores egne Undersaatter udi Skat og Told, ide at mange langs Søkanten udi Fiskeleirene sig oppeholder og under Navn af Strandsiddere give ringe Skat, saasom halv eller heel Rigsdaler aarlig, og dog bruger stor Kjøbmandshandel, da skulle de herefter tilholdes at tage Borgerskab, skatte og tolde som andre Borgere og ikke under Prætext af Strandsiddere besnilde os vor Rettighed, saafremt de ikke for saadan Utroskab vil stande til Rette, som vedbør. [...]

Skatten skal etterstrebtes å betales i riksdaler specie, men dersom det ikke går skal hver riksdal tilsvare 2 lod sølv, 14 løding, eller [...]des Verd udi Mynt. [...]

Kilde:

Trykt: NRR, b. 10, s. 172-175.

Det er også ordlyden i brev til lensherrene om forkynning av skattebrevene den

- 14.2.1652.

Kilde:Trykt: NRR, b. 10, s. 367-370.

- 4.2.1654.

Kilde:Trykt: NRR, b. 11, s. 139-142.

- 20.2.1655.

Kilde:Trykt: NRR, b. 11, s. 283-287.

- 20.12.1655.

Kilde:Trykt: NRR, b. 11, s. 422-426.

- 1.6.1658.

Kilde:Trykt: NRR, b. 12, s. 171-172.

- 1.9.1659.

Kilde:Trykt: NRR, b. 12, s. 268-269.

- 24.2.1660.

Kilde:Trykt: NRR, b. 12, s. 323.

Til lensherren i nordland, Preben von Ahn står det [...]skal og hver Huusmand og Strandsidder give oss en Rdl. [...] i brev ang. skatt:

- 27.11.1656.

Kilde:Trykt: NRR, b. 6, s. 676-677.

- 1.6.1658.

Kilde:Trykt: NRR, b. 12, s. 174.

- 1.9.1659.

Kilde:Trykt: NRR, b. 12, s. 270.

- mars 1660.

Kilde:Trykt: NRR, b. 12, s. 323.

30.1.1664

Skattebrev

[...]Husmænd som icke bruger Aufl en Rix ort,) og [En Huusmand og Handtverchersmand paa Landit som Bruger Handtverch skall gifve os Tou Rixdr og ellers iekun en half Rixdr. End bruger Nogen af Disse Jord, De at skatte Deraf proportionaliter som Anden Bonde, Iligemaadet een Strandsidder En Rixdr: Mens De som bruger Nogen Næring, borgelig Næring undtagen 2 Rixdr. [...]

Kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol. 25.

28.3.1668

Skattebrev

[...]en Huusmand som bruger sitt HantWerk 2 Rdr; og ellers ickonn 1/2 Rdr:, Desligeste En Strand Sidder som icke Svarer till noegen Kiøbstaed og bruger Tappesmendri og Anden Næring, Gifue 2 Rdr, og ellers ickun En half Rdr; Mens Dend som Bruger Jord, Vere Sig Handtverk, Gemend Husmand eller Strandsidder at Schatte Der foruden efter Jordens Skyld, saa [sic!] en Anden Bonde[...]

kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol. 32

Gjentatt i skattebrev 20.2.1669

Kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol. 38

Gjentatt i skattebrev 26.2.1670

Kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol. 39

8.3.1671

Skattebrev

skattebrev for Akershus:

[...]En Huusmand som Bruger sit handverk 2 Rdr. og ellers ickonn 1/2 Rdr, Men de Huusmend som noe paa Leylendings Grund oc Eyendomb, hvor af leylendingen Skatter oc Skylder, At komme Leylendingen till hielp oc ey widre schatte til os at Udgifue, Desligesaae Strandsidere, som icke Svarer til nogen Kiøbstad, bruger Tapperie og Anden Næring at gifue 2 Rdr: oc ellers ickun En half Rdr; Men dend som Bruger Jord, veresig Handtverksmend, Huusmend eller Strandsidder oc ellers Andre tienere, At skatte Der foruden efter Jordens Skyld, som en Anden Bonde, [...]

Kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol. 41.

Tilsvarende ordlyd i skattebrev 9.3.1672 til Agdesiden

Kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol 46.

Tilsvarende ordlyd i skattebrev 2.5.1673

Kilde:

Original: Amtsregnskapene, fol 112.

30.12.1679

Skattebrev

skattebrev for Vardøhus Amt, gjaldt for 1680.

[...]En Huusmand som Bruger sit handverk 2 Rdr. og ellers ickonn 1 Rdr, Men de Huusmend som noe paa Leylendings Grund oc Eyendomb, hvor af leylendingen Skatter oc Skylder, at komme Leilendingen til hielp oc ey vidre schatte til os at Udgive,

Desligesaae Strandsidder, som icke Svarer til nogen Kiøbstæd, bruger Tapperie og Anden Næring at gifue 2 Rdr: oc ellers ickun En half Rdr; Men dend som Bruger Jord, være sig

Handtverksmænd, Huusmend eller Strandsidder oc ellers Andre tienere, At skatte Der foruden efter Jordens Skyld, som en Anden Bonde, [...]

Kilde:

Trykt: FOAa

11.8.1680

Konsumpsjons forordning

Del 2. Konsumpsjon på landet. Gjaldt fra 1681.

Denne delen inneholder en oversikt over skatter og avgifter for de som er bosatt på landet. § 7 er relevant for strandsittere som drev handel.

[...]§7. Iligemaade skal alle Trafiquerende som paa adskillige UdHavner og smaa LadeStæder boer, og Byerne til Undertryk negotierer, være forpligtede, at give i Stedenfor deres Consumtion Tre Rixdaler Aarligen for hver Person som de i deres Huuse haver over Tolv Aar gammel, og skal paa samme Familier af Præsterne, Fogderne og Sorenskriverne riktige Mandtaler forfattes, som de ville ansvare og derfor staa til rette[...]

Kilde:

Trykt: FOAa

30.12.1679

Skattebrev

skattebrev for Vardøhus Amt, gjaldt for 1680.

[...]En Huusmand som Bruger sit handverk 2 Rdr. og ellers ickonn 1 Rdr, Men de Huusmend som noe paa Leylendings Grund oc Eyendomb, hvor af leylendingen Skatter oc Skylder, at komme Leilendingen til hielp oc ey vidre schatte til os at Udgive,

Desligesaae Strandsidder, som icke Svarer til nogen Kiøbstæd, bruger Tapperie og Anden Næring at gifue 2 Rdr: oc ellers ickun En half Rdr; Men dend som Bruger Jord, være sig Handtverksmænd, Huusmend eller Strandsidder oc ellers Andre tienere, At skatte Der foruden efter Jordens Skyld, som en Anden Bonde, [...]

Kilde:

Trykt: FOAa

25.2.1682

Konsumpsjons forordning

[...]Desligeste en Huusmand som bruger Haandverk, at Skatte To Rigsdlr.; men de Huusmænd som boer paa Leilendings Grund og Eyendom, hvoraf Leilendingen Skatter og Skylder, at komme hannem til Hjelp og ey videre til Os at udgive: Dog vil vi hermed alleene have meent de Huusmænd, som paa Landet paa nogen Gaards Grund boer, og ey de som boer i Havnerne eller paa Ladestæderne og der haver deres Næring og Brug, hvilke skulle betale saasom andre Huusmænd, nemmlig To Rigsdaler, uagtet paa hvis Gaarders Grunde de boer.

Hermed skal og være forstaaet de Strandsiddere, som ikke ere Borgere eller svarer til nogen Kiøbsted, som og Aarlig skulle betale To Rigsdaler.

Men de som bruger Jord, være sig Haandverksmænd, Huusmænd eller Strandsiddere, derforuden at skatte efter Jordens Skyld, som andre Bønder. [...]

Kilde:

Trykt: FOAa